

Wprowadzenie

Kolejny tom wydawanej cyklicznie pracy dotyczący problemów edukacji technicznej i zawodowej składa się z czterech części, o tradycyjnym już układzie. Wiodącą tematykę zamieszczonych tu publikacji stanowią problemy kondycji współczesnego człowieka na tle przemian społecznych i technologicznych w edukacji technicznej na różnych poziomach i zakresach edukacji zawodowej oraz idei ekorozwoju w wymiarze zarówno jednostkowym, jak i grupowym.

Część pierwszą – *Edukacja techniczna*, otwiera opracowanie, w którym poruszono problemy cywilizacji przemysłowej, która z różnymi technologiami przetwarzania materiałów w wyroby użytkowe produkowane w skali masowej i wielkoseryjnej wprowadziła do życia społecznego zasady gospodarki wolnorynkowej: zwiększonej podaży i obniżania cen wyrobów po to, aby zrównoważyć (ale także aby stymulować) rosnący popyt, stąd na rynku pojawiały i ciągle pojawiają się nowe produkty, często aż tak nowe, że zaskakują swoim przeznaczeniem ich przyszłych użytkowników. To wszystko wymusza systematycznie narastające zmiany w sposobach i stylach zachowań (postępowań) konsumentów.

W kolejnych rozdziałach przedstawiono możliwości rozwiązania problemów: metodologii badania rozumienia idei techniki we współczesnym świecie przez uczniów klas starszych szkoły podstawowej z pozycji człowieka ustawionego *contra* technika ze wskazaniem na jej służebną rolę w ponowoczesnej wersji hedonizmu i konsumpcjonizmu; identyfikowania najbardziej charakterystycznych cech społecznych i kulturalnych komponentów systemów edukacyjnych krajów nordyckich w kształceniu nauczycieli techniki; znaczenia informacji oraz wiedzy ogólnej i technicznej rozpatrywanych z punktu widzenia procesów warunkujących efektywność gospodarowania przedsiębiorstw produkcyjnych oraz zmian w systemie edukacji; analiz komparatystycznych systemów edukacji ogólnotechnicznej na przykładzie założeń i realizacji zajęć z przedmiotu *werken* w niemieckojęzycznym szwajcarskim Kantonie Zurych; przemian w systemach edukacji przygotowujących do pracy, techniki i technologii realizowanych w ramach kształcenia ogólnego na Słowacji i za granicą w historycznej perspektywie; badania wpływu uczenia się przedmiotów technicznych na zmiany w zainteresowaniach i doświadczeniu uczniów szkół podstawowych oraz określenia koniecznych kroków, jakie trzeba podjąć w pracy nauczycieli realizujących tematy techniczne; określania czynników wpływających na umiejętności posługiwania się pojęciami technicznymi przez uczniów kończących szkołę podstawową w dotychczasowych, dość skromnych badaniach w tym zakresie; opracowania sposobów badania osobowości nauczyciela i jego drogi rozwoju zawodowego na podstawie metody analizy przypadków, która ujawnia interakcje i konkretne sytuacje związane z nauczaniem i podejmowaniem decyzji przez nauczyciela w kontekście jego cech osobowości; wykorzystania z eu-

ropejskich funduszy strukturalnych dla zapewnienia dobrych warunków dydaktycznych prowadzenia edukacji technicznej, na przykładzie doświadczeń Wydziału Produkcji i Zarządzania Uniwersytetu w Usti nad Łabą w Republice Czeskiej; poszukiwania sposobów na zatrzymanie odpływu studentów z uczelni wyższych kształcących na kierunkach technicznych przez likwidowanie barier zniechęcających do rozwijania zainteresowań technicznych. W rozdziale kończącym część pierwszą opisano propozycję rozwiązań metodycznych pozwalających w pracowniach szkolnych wyposażonych w zestawy konstrukcyjne wspomagać rozwój kreatywności i manualnych umiejętności uczniów, traktowanych jako wstęp do kształcenia mechatronicznego.

Część drugą – *Edukacja zawodowa* otwiera rozdział rozpoczynający się refleksją, że już w roku 1958 K. Szwarz w artykule *Światła i cienie automatyzacji* („Technika i Nauka” 1958, nr 2) omawia skutki wprowadzania automatyzacji do przemysłu i rozważa problemy z tym związane: bezrobocie, dekwalfikacja i konieczność rekwalfikacji zawodowej robotników. Na tym tle autor wskazuje na konieczność zmian w szkolnictwie oraz społeczne konsekwencje automatyzacji już nie tylko produkcji, ale i życia współczesnego człowieka.

W kolejnych rozdziałach autorzy przedstawili: konkretne zmiany zachodzące w społeczeństwie, a w tym kontekście przeanalizowano transformację procesu pracy w jego trzech komponentach: strukturalnym, kontekstowym i osobistym; potrzebę szybkiego rozwiązania silnych powiązań kształcenia na wszystkich poziomach edukacji, a w szczególności na poziomie wyższym z potrzebami rynku pracy; model kształcenia istniejący w Państwowej Straży Pożarnej jako przykład funkcjonowania systemu branżowych centrów kształcenia zawodowego; sposoby polepszania całego procesu edukacyjnego w sferze etyki biznesu, ze szczególnym naciskiem na turystykę jako przemysł czasu wolnego i przemysł, którego skutki stanowią podstawę bezpieczeństwa ekonomicznego wielu krajów; wstępny raport z badań dotyczących problemu związanego z wyborem studiów inżynierskich przez kobiety oraz określeniem czynników wpływających na ten wybór, wśród których najczęściej dominuje chęć uzyskania tytułu inżyniera oraz czysty przypadek; implikacje wynikające z przemian cywilizacyjnych dla edukacji zawodowej menedżerów, w tym bardziej szczegółowo konieczność radykalnych zmian w systemie edukacji w dziedzinie zarządzania uzasadniono wieloma czynnikami, przede wszystkim potrzebami rynku pracy i dokonującymi się w Europie procesami integracyjnymi; koncepcję struktury studiów technicznych na Wydziale Technologii Produkcji i Zarządzania na Uniwersytecie Jana Ewangelisty Purkyne z Usti nad Łabą w północnej Republice Czeskiej; rozwijanie kompetencji w kształceniu zawodowym przyszłych inżynierów, a szczególnie zwrócono uwagę na umiejętności spostrzegania jako ważny element kształcenia zawodowego; istotę i kierunki zapewnienia dodatkowych rodzajów i zwiększenia zakresu zajęć (usług) edukacyjnych dla utalentowanych studentów w szkołach wyższych Ukrainy; „spojrzenie” na kulturę z różnych naukowych pozycji

i poglądów, jak również pokazano jej nierozzerwalny związek z edukacją, religią, moralnością, polityką i prawem; analizę naukowych źródeł, wyników badań, które ujawniają relacje młodzieży, szczególnie związek płci z miłością w kontekście przemian cywilizacyjnych; zjawisko wypaczenia osobowości, które jest obecne w pewnym wymiarze w każdej pracy zawodowej, a w tym charakterystyczne dla reprezentantów zawodów opartych na relacjach „osoba – osoba”. W rozdziale kończącym tę część opisano konieczność zmian w organizacji procesów produkcji ze względu na pracowników niepełnosprawnych, którzy domagają się konieczności racjonalnego potraktowania ich pracy w pełnym, ludzkim wymiarze, a wysoce zorganizowany proces produkcji i doskonałe rozwiązania technologiczne w pełni im to umożliwiają.

Część trzecia – *Kształcenie nauczycieli* rozpoczyna się od rozdziału określającego humanistyczny kierunek rozwoju nowoczesnej dydaktyki szkoły wyższej, która bada, uogólnia i uzasadnia cele, prawidłowości, zasady, treść, modele i metody procesu dydaktycznego w szkole wyższej, wzajemne relacje pedagogów i studentów jako podmiotów procesu kształcenia, określa wpływ różnorodnych zjawisk dydaktycznych na kształcenie i rozwój studenta jako osoby twórczej i podmiotu dalszego kształcenia i przyszłej pracy zawodowej. W kolejnych rozdziałach autorzy przedstawili: autorytet wykładowcy jako integralny komponent jego przygotowania zawodowego, pedagogicznego i wagi osobowości w grupie, który ujawnia się przez współdziałanie i relacje z innymi wykładowcami i studentami oraz wpływa na jakość procesów nauczania i wychowania; metodologię i wyniki badań dotyczących oczekiwań studentów przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela edukacji zawodowej w obszarze kształcenia psychologicznego; trudności w ustalaniu metodologii badań, w ramach których problemy językoznawcze, psychologiczne, pedagogiczne i psychoterapeutyczne jako oddzielne kategorie w ramach jednorazowych badań są niepodzielnym pojęciowym, doświadczalnym i praktycznym kompleksem problemowym funkcjonującym jako jednorodny przedmiot badań; możliwości kształcenia się nauczycieli w ciągu całego życia w odniesieniu do europejskich i krajowych ram kwalifikacji zawodowych; możliwości dalszego kształcenia nauczycieli w szkolnictwie wyższym w VŠB (Uniwersytet Techniczny – Ostrawa) na kierunku IGIP w kontekście opinii nauczycieli studiujących na tym kierunku, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania oferowanych form doksztalcenia. Na zakończenie tej części opisano potrzebę poszerzenia programów kształcenia nauczycieli o zajęcia z tanatologii jako wzbogacenia osobowościowego rozwoju zawodowego, gdzie kontakt z drugim człowiekiem jest podstawą oddziaływań wychowawczych.

Część czwartą – *Edukacja ekologiczna i regionalna*, otwiera rozdział przedstawiający rolę edukacji szkolnej i pozaszkolnej w upowszechnieniu ekologii, w tym ewolucję pojęcia ekorozwój oraz jego znaczenie w dzisiejszym świecie. W kolejnych rozdziałach: opisano problem tworzenia teoretycznych zasad i nabywania doświadczenia praktycznego w wymiarze humanistycznym w odniesie-

niu do edukacji zawodowej przyszłych inżynierów i techników o specjalnościach agrotechnicznych; podano rolę i miejsce przedmiotu „prawo rolne” w programie kształcenia zawodowego specjalistów z zakresu rolnictwa na Uniwersytecie Narodowym Ukrainy, w tym zwrócono uwagę na wyjaśnienie głównych komponentów programu (ogólnego, szczególnego i specjalnego), które są włączone w zakres tematyczny tego przedmiotu; przedstawiono metodę analizy hierarchii na prostym przykładzie z dziedziny inżynierii środowiska jako metody wspomagającej podjęcie decyzji; zidentyfikowano komponenty standardów wykształcenia wyższego, które powinny zostać ulepszone i rozszerzone o nowe wymagania w stosunku do edukacji, ładu społecznego jako ekologicznych i twórczych kompetencji przyszłych pracowników zawartych w dokumentach *Dekady edukacji dla zrównoważonego rozwoju*; określono zasady rekultywacji gruntów, przyczyny degradacji ziemi na Ukrainie oraz legislacyjną bazę umożliwiającą ich rekultywację; przedstawiono potrzebę współczesnego człowieka w zakresie usuwania nadmiernej ilości informacji ze swojej świadomości, która jest obecna w formie stereotypów oraz dogmatów w kontekście zamieniania jej na usystematyzowane i zoptymalizowane spostrzeganie całej złożoności świata jako obrony przed degradacją człowieka do poziomu niewolnika osobistych iluzji lub bycia „figurą socjalną”; podano, że jednym z najważniejszych założeń ochrony środowiskowej w sferze produkcji rolnej jest oszacowanie stanu polityki środowiskowej i zrównoważonego rozwoju w zakresie ochrony przyrody, przy czym ekologiczna wiedza specjalistyczna zapewnia bezpieczeństwo społeczne i wysoką środowiskową (ekologiczną) jakość życia i zdrowia ludzi; określono, że bezpieczeństwo w wymiarze jednostkowym i całościowym w zakresie wytwarzania produktów żywnościowych na Ukrainie jest problemem ogólnonarodowym, stąd zainteresowanie pedagogiki w reformowaniu treści w tym zakresie jest głównym tematem społecznym, racją stanu, narodowym i ekonomicznym znaczeniem rolnictwa i jego produkcji dla ogółu społeczeństwa; opisano metodyczne rozwiązania związane z przyznawaniem stopnia międzynarodowego mistrza organizacji EUW w porozumieniu z partnerami uniwersyteckimi terenu Wielka Jałta (na Ukrainie), w tym rozwiązania edukacyjne dotyczące przeprowadzania egzaminów w zakresie pozwalającym uzyskać europejski certyfikat (tzw. „Błękitną Flagę”). Tę część kończy rozdział, w którym przedstawiono problemy edukacji środowiskowej, ze względu na jej rolę jako ważnego czynnika dla ekologicznych i ekonomicznych reform na Ukrainie, jak również zaakcentowano podstawowe drogi zapewniające odpowiedni poziom edukacji środowiskowej dla rozwoju kraju.

Od 2010 roku niniejsza publikacja ukazywać się będzie w postaci rocznika naukowego.